

Marta Bykas-Strękowska
Sławomir Szczepańczyk
Dariusz Laskowski

Sprawozdanie z pokazu technicznego zabezpieczenia śladów kryminalistycznych w miejscu symulowanego wybuchu

W dniu 19 września 2009 r. weszła w życie ustawa z dnia 17 lipca 2009 r. o zmianie ustawy o zarządzaniu kryzysowym, ogłoszona w Dzienniku Ustaw nr 131, poz. 1076 z dnia 19 sierpnia 2009 r.

Zgodnie z częścią zapisów wyżej wymienionej nowelizacji, zadania z zakresu przeciwdziałania, zapobiegania i usuwania skutków zdarzeń o charakterze terrorystycznym mają być realizowane we współpracy z organami administracji rządowej właściwymi w tych sprawach, w szczególności z Szefem Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego. Szefowi ABW nadano prawo do udzielania zaleceń organom i podmiotom zagrożonym działaniami o charakterze terrorystycznym oraz przekazywania im niezbędnych informacji służących przeciwdziałaniu tym zagrożeniom, a także nałożono obowiązek informowania dyrektora Rządowego Centrum Bezpieczeństwa o podjętych działaniach.

Zgodnie z tą nowelizacją, Szef ABW jest również zobowiązany do koordynacji przygotowania Raportu o zagrożeniach bezpieczeństwa narodowego w części dotyczącej zagrożeń o charakterze terrorystycznym, mogących doprowadzić do sytuacji kryzysowej.

Rozwiązania te mają służyć skuteczniejszej realizacji ustawowych zadań Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt. 2 lit. a ustawy o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu, to jest rozpoznawaniu, zapobieganiu i wykrywaniu przestępstw terroryzmu. Przy obecnie obowiązującym stanie prawnym właśnie najszerze kompetencje (zadania) w zakresie działań antyterrorystycznych zostały przyznane ABW.

Biorąc powyższe pod uwagę, niezbędne jest podejmowanie działań mających na celu utrzymywanie na stałym, wysokim poziomie umiejętności związanych m.in. z ujawnianiem i zabezpieczaniem śladów z miejsca zdarzenia po zamachu terrorystycznym, a także przeprowadzanie wspólnych szkoleń z innymi służbami zajmującymi się zwalczaniem terroryzmu, zmierzających zarówno do wypracowania wspólnych rozwiązań w tym zakresie, jak i zapoznania się z możliwościami skutecznego wykorzystania tych służb w przypadku zaistnienia zdarzenia o charakterze terrorystycznym.

W dniu 27 listopada 2009 r. Biuro Badań Kryminalistycznych ABW przygotowało i przeprowadziło szkolenie (w formie pokazu) z zakresu zabezpieczenia miejsca zdarzenia po zamachu terrorystycznym, z wykorzystaniem materiałów wybuchowych i substancji promieniotwórczych. Pokaz obserwował Szef ABW, płk Krzysztof Bondaryk, wraz z zastępcą – płk. Zdzisławem Skorzą. Pokaz ten miał na celu zapoznanie zaproszonych przedstawicieli jednostek organizacyjnych ABW (Centrum Antyterrorystyczne, Departament Przeciwdziałania Terroryzmowi, Departament Postępowań Karnych, Departament Ochrony Ekonomicznych Interesów Państwa i Zwalczania Przestępczości Zorganizowanej) ze skutkami zamachu bombowego, wyglądem miejsca po wybuchu oraz problemami występującymi podczas działań różnych służb na miej-

scu takiego zdarzenia. W pokazie brali czynny udział eksperci Biura Badań Kryminalistycznych ABW, symulując współpracę z poszczególnymi służbami oraz biorąc udział w praktycznych czynnościach procesowych, ujawnianiu i zabezpieczeniu śladów kryminalistycznych.

Do udziału w pokazie zaproszono następujące służby i osoby:

1. Sekcję minersko-pirotechniczną Komendy Stołecznej Policji,
2. Jednostkę ratowniczo-gaśniczą nr 6 Komendy Państwowej Straży Pożarnej m.st. Warszawy,
3. Sekcję techników kryminalistycznych Komendy Stołecznej Policji,
4. Laboratorium Kryminalistyki Komendy Stołecznej Policji (eksperci),
5. Pana dr. Wojciecha Pawłowskiego – biegłego sądowego, pracownika LK KSP Policji,
6. Inspektora ochrony radiologicznej – kierownika Działu Bezpieczeństwa Ośrodka Radioizotopów Instytutu Energii Atomowej POLATOM,
7. Ekspertów Biura Badań Kryminalistycznych ABW.

Nad bezpieczeństwem gości i uczestników czuwał zespół ratownictwa medycznego.

Scenariusz pokazów uwzględniał:

- wybuch samochodu pułapki,
- przeprowadzenie rozpoznania pirotechnicznego w celu ujawnienia ewentualnych innych ładunków wybuchowych,
- rozbrojenie ujawnionych ładunków wybuchowych,
- przeprowadzenie akcji ratowniczo-gaśniczej z elementami dodatkowego rozpoznania chemicznego,
- przeprowadzenia rozpoznania obecności substancji promieniotwórczych i ich zabezpieczenie,
- zabezpieczenie miejsca wybuchu,
- przeprowadzenie czynności procesowych,
- ujawnienie i zabezpieczenie śladów kryminalistycznych oraz śladów powybuchowych.

Fot. 1. Urządzenie wybuchowe i sposób podłożenia.

Przebieg pokazu

Samochód osobowy został zaminowany przy pomocy urządzenia wybuchowego zawierającego ok. 800 gramów heksogenu – jednego z najsilniejszych kruszących materiałów wybuchowych, często wykorzystywanego w armiach całego świata (fot. 1).

Urządzenie wybuchowe ulokowano poza samochodem, na betonowej płycie, pod tylnym siedzeniem z prawej strony. Wewnątrz samochodu pozostawiono liczne ślady daktyloskopijne i biologiczne naniesione na niedopałki papierosów i plastikowe butelki po napojach. Na zewnętrznej powierzchni drzwi i maski również naniesiono ślady daktyloskopijne. Wnętrze samochodu oblano benzyną. Dodatkowy ładunek wybuchowy skonstruowany z ok. 200 gramów heksogenu (fot. 2) i zawierający element symulujący obecność materiałów promieniotwórczych ulokowano w odległości 50 metrów od samochodu.

Fot. 2. Wykonanie dodatkowego urządzenia wybuchowego.

Detonacja (z tzw. „efektem generalskim” – niewielkie problemy techniczne) spowodowała znaczne uszkodzenie samochodu i jego zapalenie. W związku z tym pierwsza na miejsce zdarzenia wkroczyła Państwowa Straż Pożarna. Jest to szczególnie krytyczna część akcji, gdyż z powodu pożaru nie można przeprowadzić rozpoznania pirotechnicznego i ratownicy narażeni są na możliwość wybuchu innych, specjalnie w tym celu pozostawionych urządzeń wybuchowych (fot. 3 i 4).

Przeprowadzono akcję gaśniczą i dokonano wstępnego rozpoznania chemicznego oraz obecności substancji promieniotwórczych (fot. 5)

Po przeprowadzeniu tych czynności funkcjonariusze sekcji minersko-pirotechnicznej KSP rozpoczęli poszukiwanie dodatkowych ładunków wybuchowych. Zlokalizowana została podejrzana torba, której prześwietlenie za pomocą przenośnego zestawu RTG ujawniło obecność urządzenia wybuchowego (fot. 6).

Fot. 3. Po wybuchu – jednostka Państwowej Straży Pożarnej wkracza do akcji.

Fot 4. Akcja gaśnicza.

Fot. 5. Funkcjonariusz PSP dokonuje rozpoznania chemicznego i pomiaru poziomu promieniowania jonizującego.

Fot. 6. Pirotechnik w tzw. stroju podchodzeniowym z elementami zestawu RTG.

Fot. 7. „Działko wodne” ustawione przy torbie zawierającej urządzenie wybuchowe.

Fot. 8. Po użyciu „działka wodnego”.

W torbie wykryto również obecność materiału promieniotwórczego. Ponieważ po neutralizacji elementy urządzenia wybuchowego rozpadły się na przestrzeni do 10 metrów, inspektor ochrony radiologicznej, przy pomocy własnego zestawu czujników, ponownie zlokalizował materiał promieniotwórczy i zabezpieczył go w odpowiednim ołowianym pojemniku (fot. 9).

Resztki substancji podobnej do materiału wybuchowego poddane zostały analizie przy pomocy ręcznego detektora działającego w oparciu o metodę IMS (ang. *Ion Mobility Spectroscopy* – spektroskopia mobilnych jonów). Ręczny analizator prawidłowo zidentyfikował NN substancję jako heksogen – kruszący materiał wybuchowy. W trakcie opisanych powyżej czynności Straż Pożarna rozwinęła przenośne stanowisko do de-

Fot. 9. Element promieniotwórczy.

kontaminacji¹⁾ substancji chemicznych i promieniotwórczych, a Policja zaprezentowała działanie robota pirotechnicznego.

Na tym etapie zakończono najbardziej widowiskowe czynności gaśnicze i pirotechniczne, a zwolnione miejsce zdarzenia zajęli eksperci kryminalistyki z BBK ABW, LK KS Policji oraz technicy KS Policji wraz z funkcjonariuszami dochodzeniowo-śledczymi. Miejsce zdarzenia zostało podzielone na sektory ułatwiające i przyspieszające dokonanie oględzin. W każdym sektorze przeprowadzano czynności dochodzeniowo-śledcze oraz niezależnie od siebie ujawniano, dokumentowano i zabezpieczano ślady kryminalistyczne. Najważniejszymi czynnościami było ustalenie miejsca wybuchu i ujawnienie jak największej ilości fragmentów urządzenia wybuchowego (fot. 10 i 11).

Z ustalonego miejsca wybuchu (w którym zdetonował ładunek wybuchowy) pobrano do analiz laboratoryjnych ziemię. Analizy wskażą na rodzaj materiału wybuchowego użytego do zamachu.

Podczas oględzin ujawnione zostały liczne fragmenty urządzenia wybuchowego. Ich późniejsza analiza w laboratorium pozwoli odtworzyć budowę, użyte materiały i sposób działania tego urządzenia. Wykryte, udokumentowane i zabezpieczone ślady składowano w specjalnie wyznaczonym miejscu, pod nadzorem odpowiedzialnego funkcjonariusza. Po dokonaniu oględzin pokaz zakończono.

Wnioski

Można zadać pytanie o celowość tego typu ćwiczeń. Jednakże poznanie sposobu działania innych służb w trakcie wspólnych ćwiczeń służy wzajemnemu zrozumieniu wykonywanych obowiązków, a wytworzenie pozytywnych relacji pomiędzy służbami zapewnia skuteczne współdziałanie w trakcie rzeczywistych wydarzeń. Miejsce zama-

¹⁾ Dekontaminacja – dezaktywacja, odkażanie, usuwanie skażeń promieniotwórczych, etc. Źródło: <http://encyklopedia.pwn.pl>.

chu terrorystycznego, oprócz zniszczonych konstrukcji, będzie wypełnione ofiarami, które muszą być ratowane bez zwracania uwagi na pożary, materiały promieniotwórcze, dodatkowe bomby czy ewentualne ślady kryminalistyczne. Umiejętność współpracy kilku służb (Policja, Państwowa Straż Pożarna, ABW) może okazać się kluczowa dla skutecznej likwidacji skutków zamachu, zminimalizuje negatywny wpływ przeprowadzonej akcji na wartość dowodową śladów kryminalistycznych. Organizując pokaz mieliśmy przede wszystkim na względzie przeciwieństwo umiejętności takiej współpracy.

Fot. 10. Samochód po eksplozji. W głębi widoczna wyznaczona do oględzin strefa, w której ujawniono element promieniotwórczy.

Fot. 11. Jeden z ujawnionych śladów kryminalistycznych. Butelka po napoju z wnętrza samochodu.